

DÉLMAGYARORSZÁG

77. évfolyam, 34. szám
1987. február 10., kedd

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
SZEVED VÁROSI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Havi előfizetési díj: 43 forint
Ára: 1.80 forint

Gazdasági körkép '86

(B)értéktelenül?

Szeged gazdasági életének bizonyítvány magyarázatát előző körképünkön ott fejtük be, hogy a dinamizálás mérhető jeleivel csak itt-ott sikerült találkozni. Összességében azonban a mutatók nem úgy alakultak, ahogyan az (el)várható lett volna. Ha most vetünk egy pillantást az egy főre jutó átlagkereset alakulását bemutató ábránkra, az ellentmondás aligha lehet kétséges. Az országos tendenciákkal párhuzamosan városunk iparára is jellemző volt az elmúlt esztendőben a teljesítményekkel nem fedezett nagymértékű bériarámlás. Ez alól csak néhány vállalatnak sikerült kivonnia magát. Igaz, reálbérvonásként csak az 5,3 százalékos inflációrát meghaladó keresetnövekedést tekinthetjük. Ugyanakkor az is igaz, hogy a kiugró teljesítményeket aligha lehetett arányosan honorálni, hiszen a szabályozók ma még jobban kedveznek annak, ha két közepes képességű és szorgalmú munkaerőt foglalkoztat valaki, mintha egy élenjárót. Eppen ezért a legtöbb helyen igyekeznek vigyázni a létszámra: feleslegesen is ott tartva embereket, hiszen nem tudni, mit hoz a jövő? Ma még nem terjedt el az a gazdálkodói gondolkodásmód, hogy kisebb létszámmal lehet és kell többet termelni. Igaz, ehhez a legtöbb helyen jelentős műszaki fejlesztésre, megújulásra is szükség lenne, de miből?

„Hatvanasok” klubja

A feltérképezett harminc vállalat, szövetkezet közel fele a „hatvanasok” klubjába sorolt be tavaly. Azaz a dolgozók átlagkeresete hatvanegynéhány ezer forint körül alakult. Így a jók és a rosszak közötti különbség a bérekben aligha tükröződik. A differenciálásban tehát nem sikerült lényegesen előre lépniük. Ezen az sem változtat, hogy néhány „hetvenes” is színesíti a képet. Összességében azonban a „középmezőny” uralja a távot, valójában ez a teljesítményekre is igaz.

Hasonló anomáliákkal egy-egy vállalatban belül is birkóznak: a jól dolgozók, a túlterheltek borítékjában nem tükröződik látványosan a többletmunka, ugyanakkor a csellengők, a sétálgatók bére sem csökkent „teljesítményük” szerint.

A keresetek abszolút csökkenése volt jellemző a két olajipari vállalatnál. A bérfeszültség érzését az sem oldja, hogy kényszerűségekből kellett az idén kevesebbet nyújtaniuk. Igaz, változatlanul ők vezetnek a szegedi bérranglistán.

Egy-két kivételtől eltekintve, az élelmiszeripari vállalatok termelésének növekedési üteme inkább megtorpanást, mint lassú növekedést mutat. Az árbevétel és a termelés csökkenése ellenére mégis jó néhány helyen sikerült emelni a béreket. A Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat, a Pincegazdaság, a Szalámigyár a növekedés elmaradása ellenére is 4,5–8,2 százalékkal növelte a kereseteket.

A Taurus Gumiipari Vállalat a megelőlegezett bizalomnak köszönheti a 10 százalékos fölötti bérvonásként. Dupla lecke számukra az idei év: ha nem sikerül teljesítménnyel alátámasztani a

— Mennyire és milyen zavaró hatásokkal érvényesül a bérek ösztönző ereje gazdaságunkban?

Sipos Miklós docens:

— A bérek és a keresetek egyik legfontosabb, általános funkciója a munkateljesítmények növelésére, a munka minőségének javítására való ösztönzés. Ennek ellenére napjainkban is azt tapasztaljuk, hogy a vállalatoknál és intézményeknél (eltérően a kistermelői-kisvállalkozói szférától) lényegesen jobb és több munkával sem lehet számottevően többet keresni, mint a gyenge vagy átlagos teljesítménnyel.

Milyen ellentmondások, fontosabb akadályozó tényezők eredményezik ezt? A teljesítményelv következetes alkalmazását, a teljesítmények számon kérését sok helyen akadályozza a felvehető munkaerő hiánya. A bér akkor képes ösztönző funkcióját betölteni, ha a dolgozó hatást gyakorolhat a saját teljesítményére és az elkülöníthető, mérhető. Az időbérben dolgozóknál (a foglalkoztatottak több mint 40 százaléka van ebben a csoportban) viszont szinte általános a munkaidő rossz kihasználása, a teljesítmény és a bér közötti lazakapcsolat. A vállalati összteljesítményt nagymértékben befolyásoló vezetők és magas képzettségű szakemberek (piackutatók, fejlesztőmérnökök) bérezésének az volt a jellemző hibája — hosszú időn keresztül —, hogy a munkabérek nagysága elsősorban a vállalat méretétől, a vezetői rendszerben elfoglalt pozíciótól, és nem a tényleges produktívól függött. A legutóbbi években e területen már tapasztalható előremozdulás.

Helytelen a bérszínvonal-szabályozás átlagost favorizáló törekvése, valamint az a bérezési gyakorlat, amelyben a teljesítményelv mellett szociális szempontokra is tekintettel van.

bizalmat, akkor aligha kétséges a vállalati központ döntése. Hiszen az előlegért követelnek is.

Látványos növekedést ért el két szegedi szövetkezet. A Medikémia, tavalyi telephely kialakítása után, fokozottan törekedett a nyereség növelésére, hogy a felvett hitelek időben vissza tudja fizetni. Eppen ezért, a kevesebb jövedelmező tőkés piacokról az idén visszavonultak, a belföldi értékesítés felé fordultak. Ez az árbevétel növekedés a keresetek majdnem 10 százalékos emelkedésében is megmutatkozott. Igaz, a szövetkezet az egyik legnagyobb tőkés importanyag-fogyasztó, ezt viszont az értékesítésben is „illene” jobban szemelőlőt tartani. A Neokorr Kisszövetkezet nem tervezett 11,4 százalékos keresetnövekedést. A jó piaci munka, a saját források gyorsabb megmozgatása, és nem utolsósorban a 26 százalékos termelésdinamizálás viszont fedezetet adott a keresetek gyorsabb növelésére. És ennek miért ne örülhetnénk?

Alap, vagy mozgó?

A legtöbb vállalatnál sajátos képet mutat, a bérek tervezése. Alapvetően ebből a mutatóból indulnak ki. Ehhez tervezik a többi. A keresetszint szabályozás árnyoldala, hogy így a piaci viszonyok alapján vagy többre, vagy kevesebbre lenne hivatott egy-egy gazdálkodó, de a „visszafelé” tervezés során ez a lehetőség elmosódik. Legfontosabb szempont marad, hogy többlettel nélkül sikerüljön az évet megúszni.

A szabályozók szigorodása, az április elsejéig meghirdetett „bérvisszatartás” eredményeként az idén a legtöbb vállalat a bérek jóval mérsékeltebb növelését tervezte, mint tavaly. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az év második felében erre nem fognak jónéhányan „ráfejelni”. Ha ez a termelés bővülésével jár együtt, akkor semmi gond.

A minőségi munka, a hatékonyabb termelés érdek-

ben kívánatos lenne a teljesítményhez jobban kötődő mozgóbérek, prémiumok körének kiszélesítése. Az elmúlt években mégis ezzel ellentétes folyamatok játszódtak le. Az „élmesebb” vállalatok igyekeztek a keresetek minél nagyobb hányadát „alapbérésíteni”, mert ez volt alapvető érdekük a munkaerő megtartása szempontjából. Ahol nem ezt az utat követték (például a Pennónia szegedi gyáregységében) elmaradtak a bérek versenyfutásában.

Az épülethez alap is kell...

A gazdasági szerkezet átalakításának, dinamizálásának fontos feltétele a munkaerő gyorsabb, rugalmasabb mozgása, mozgatása lenne. Sajnos, még ma is jellemző, hogy a munkahely-változta-

tasok nagyrészt a dolgozók kezdeményezik. A vállalatok ahelyett, hogy a belső munkaerő-tartalékokat mozgatták, zömében még mindig az utcáról pótolják a valós, vagy vélt hiányt. Szerencsére a jobban dolgozó, és így többet is fizető cégek az elmúlt évben „válogatásabak” lettek.

Az elvándorlás elsősorban a könnyűipari vállalatokat sújtotta. Igaz, a mozgásnak nem mindig a keresetek közötti különbség az oka. Vonzó lehet a bérén kívüli jutatások magasabb színvonalra, vagy a belvároshoz közelebb eső munkahely is. Nem utolsósorban a vgmk-s tevékenység széles köre, vagy hiánya is mozgatja a munkaerőt.

Szeged egyik legnagyobb végémeztetője, a Hungorohemp. A társasági adó idei 5 százalékos emelése ellenére is fenntartják ezeket a szerződéseket, mert a termelés zökkenőmentessége ezt megkívánja és a dolgozók számára is vonzó a többletkereset.

Hosszú éveken át Szegeden is az építőipari vállalatok számítottak a legnagyobb munkaerő-felvetőnek. Most a helyzet megfordult. A SZÉSZ, és az SZMMV úgy tűnik az elmúlt évben rugalmasabb üzletpolitikával, jobb létszámgazdálkodással el tudott mozdulni a holtpontról. A 10 százalék körüli keresetnövekedés így nem tűnik soknak, az SZMMV-nél elmaradás némi ledolgozást tudhatjuk mögötte. Nem úgy a Délépnél, ahol a viszonylag szerény keresetnövekedés is szembeötlő. A jelentős veszteségek ellenére növekvő bérek „bűvészműtávján” itt aligha érthető. A jövőben a létszám jelentős racionalizálása, a termelés élénkítése, egyszóval a hatékonyabb munka lehet csak alapja az itteni keresetek növekedésének. Mint ahogy házat sem lehet úgy építeni, hogy a harmadik emeleten kezdik felhúzni a falat...

Böle István,
Rafai Gábor,
Tóth Szeles István

Szegedi vállalatok egy főre jutó átlagkeresetének alakulása 1986-ban

	Változás (1985 = 100%)	Átlagkereset (évi Ft)
Kőolajkutató szegedi üzeme	99,3	124 281
NKfV szegedi üzeme	99,0	105 348
Konzervgyár	110,0	78 056
Malomipar	106,5	68 630
Paprikafeldolgozó	108,0	72 660
Pincegazdaság	104,5	65 830
Sütőipari v. (megyei)	105,0	70 623
Sütőipari v. (szegedi)	106,1	76 149
Szalámigyár	108,2	67 175
Tejipari vállalat	107,0	67 362
Budalakk	107,9	78 351
Taurus	110,3	90 367
Medikémia	109,9	102 755
Neokorr	114,5	107 200
Autófer	104,0	78 787
Ikarus	108,6	84 946
Kábelgyár	109,3	73 100
Kéziszerszámgyár	109,6	65 955
Öntőde	104,0	82 277
Hungarohemp	106,2	65 457
Mino	110,9	68 232
Pannónia	105,8	53 516
Ruhagyár	103,1	63 000
Textilművek	104,2	66 728
Defag	108,4	67 000
Gyufagyár	107,2	68 463
Nyomda	109,6	77 165
Délép	102,9	71 539
SZÉSZ	109,3	82 365
SZMMV	110,0	67 900

Parlamenti küldöttség utazott Szófiába

A Bolgár Népköztársaság Föderatív Nemzeti Gyűlésének meghívására hétfőn magyar parlamenti küldöttség utazott Szófiába. A delegációt Sarlós István, az Országgyűlés elnöke, a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának tagja vezeti. Tagjai: Fodor László, Jakab Róbertné, László Béla és Szalai Géza képviselők.

A küldöttség búcsúztatásán a Ferihegyi repülőtéren megjelent Vanelin Kocsev, Bulgária budapesti nagykövete. (MTI)

Számítógépes hibaelhárítás a Démásznál

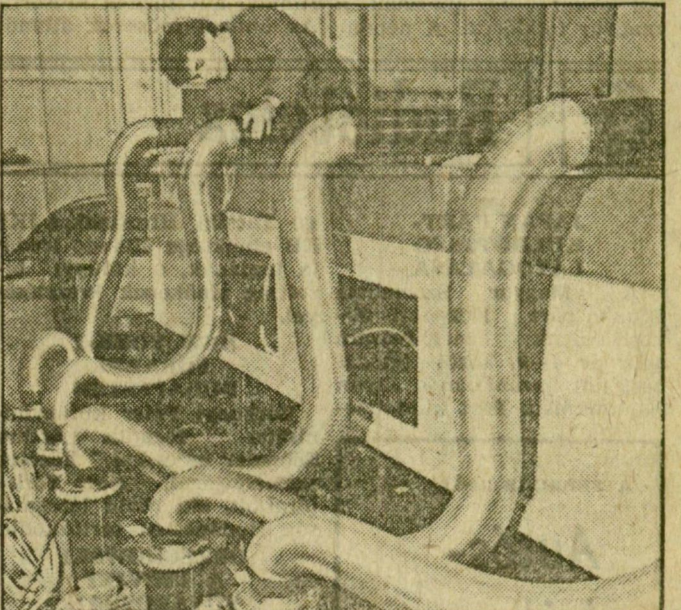
Az áramellátás zavarainak gyors elhárítására számítógépekkel szerelték fel a Délmagyarországi Aramszolgáltató Vállalat négy üzemigazgatóságának irányítóközpontját és 24 transzformátorállomását. A hőmezővászárhelyi igazgatóságon kezdődött kísérletek sikere alapján a múlt év végén a szegedi és a nagykorösi igazgatóságot látták el ilyen berendezéssel, a következő napokban pedig befejezik ezt a munkát a békéscsabai igazgatóságon is. Az erre fordított 300 millió forint viszonylag gyorsan visszatérül azáltal, hogy gyorsabban megszüntetik az áramellátási hibákat, csökken az ipari és más termelési ágazatok ebből származó vesztesége. A gyors hibajavítás előnyeit természetesen a lakosság is élvezi.

A rendszer lehetővé teszi, hogy a korábbi hosszadalmas folyamat — telefonálás, helyszíntájékozódás — helyett a diszpécser előtt levő képernyőn másodperceken belül megjelenjenek a hibaforrások. Az állomás miniatűr számítógépe ugyanis azonnal érzékeli a hibát, az erről leadott jelzés megjelenik az irányítóközpont 30 négyzetméteres információs tábláján, s ennek alapján képernyőre vehető a megfelelő állomás képe. Így a szerelők a hiba bekövetkezése után azonnal megkezdhetik a javítást. Az eseményeket mágnesszalagon is rögzítik, s így utólag tanulmányozhatják a hibákat, levonhatják a tanulságokat.

A gyors hibaelhárítást szolgáló rendszert — amely az elmúlt hetek hóvihari által okozott áramellátási zavarok idején jól vizsgázták — az Erőmű- és Hálózatvezető Vállalat, a Villamosenergia-ipari Kutató Intézet, a Központi Fizikai Kutatóintézet, a Mechanikai Művek és a Démász szakemberei dolgozták ki.

Együttműködési megállapodás

A Közalkalmazottak Szakszervezete és a Művelődési Minisztérium vezetői megbeszélést tartottak hétfőn, amelyen a közgyűteményi szakszervezet székfőnöke és a közművelődési szakterületek szakmai feladatainak színvonalasabb ellátását, illetve az ott dolgozók élet- és munkakörülményeinek javítását szolgálják. (MTI)

A Rába Magyar Vagon- és Gépgyár győri telephelyén, az Észak-dunántúli Tervező Vállalat tervei alapján, egy új, 100 ezer négyzetméteres szerelőcsarnokot építenek. A munkálatok előtt a tervezők felkérésére az Építéstudományi Intézetben sorozatvizsgálatokat végeznek különböző modelleken. Az intézet munkatársai a laboratóriumban ellenőrzik a csarnok külső és belső téri légtechnikai jellemzőit, és megvizsgálják a tetőszerkezet hőtágulását a „mesterséges nap” segítségével.